

SİYASAL BİLGİLENMEDE MEDYANIN YERİ İLE İLGİLİ KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME

Serdar ÖZTÜRK*

A Comparative Research Relevant To The Place Of Media On The Political Information

Although it was found in various research carried out in America that American voters had little political knowledge, few researchers have discussed on its reasons. By analogy, if we say it, few researchers have argued about the reasons of much political knowledge, which has been found in some research carried out in Europe. This research aims to contribute the reasons of differences of political knowledge people have in different countries. This comparison is done by using the findings which have been recently carried out by 2 empiric research in America and Europe and those of my own master thesis. One of the empiric research is called "Political Knowledge in Comparative Perspective" (Dimock ve Popkin, 1997: 217-223); and the other is named "Millennium Project-phase-I (National Association of

* Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Doktora Öğrencisi

Secretaries of State, 1999). The work having findings of master thesis is called "The Place of Television on the Political Socialization of Children" (Öztürk, 2000).

Keywords:

Mass Media

1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

Bilgiyi öğrenme türleri çeşitlidir. Sözelimi günlük olaylar hakkında bilgi edinmek için medyaya başvurabiliriz. Bu bilginin çoğu, birkaç saat durur, daha sonra unutulur. Ancak genişletici öğrenme çeşidinde, yeni bir gerçek, davranış veya tutum öğrenebiliriz. Elde edilen her yeni gerçek bilgi, tutum ve davranış dağarcığımızı genişletir. Eklemliyici öğrenme ise, daha önce bildiğimiz şeylerin diğer örneğini elde etmektir (Potter, 1998: 264-265).

Siyasal bilgi, farklı bir öğrenme kategorisi içerisinde yer alır. Zaman geçtikçe enformasyonu hatırlama konusundaki yetersizliğin tersine, bu enformasyonun algılanması gittikçe artabilir. Sözelimi bir dergide orman yangınları hakkında bir hikaye okunur fakat etkisi hemen kaybolabilir; ancak birkaç sonra yaşadığımız bölgede orman yangınıyla ilgili haberler duyarsak, gerçekleri eskisinden daha iyi hatırlatırız. Daha önce bilgi sahibi olunan konular üzerinde, konuyla ilintili yeni bilgi bunun üzerine bina edilir ve bu konuda bilgi sorulduğunda kolayca yanıt verilebilir. Ancak daha önce bilgi sahibi olunmayan konularda yeni bilgilerle karşılaşıldığında yeni bilgiler gelişigüzel bir şekilde depolandığından

bu bilgilerin daha sonra hatırlanması çok zordur. Yeni konu hakkında giderek daha çok şey öğrenmeye başladığımızda ise bu konu hakkında yeni bir bilgi yapısı inşa ederiz (Potter, 1998: 265-266).

Kişinin siyasal bilgiyi öğrenmesinde, kişi kendi görüşünü uymayan bilgileri zor öğrenirken ve kolayca unutturken, kendi siyasal görüşüne uyanları kolayca öğrenmektedir. Yine daha önce ilgi gösterdiği konulara eklenen bilgileri çabucak ayıklayıp aklında tutarken, tutumlarıyla bağdaşmayan konulara dikkatini toplamakta zorlanmaktadır (Kışlalı, 1991: 141). Dolayısıyla siyasal bilginin öğrenilmesinde, kişinin ilgisi, öğrenilen bilginin diğer sosyalleştirme etmenlerince (okul, aile, arkadaş grupları, komşular, kitle iletişim araçlarınınca) desteklenmesi, onlar tarafından pekiştirilmesi önem kazanmaktadır.

Kişinin içinde bulunduğu ülkenin siyasal sistemi, sosyo-demografik özellikleri (yaş, eğitim, ait olduğu toplumsal tabaka) siyasal öğrenmenin değişkenliğinde önemli bir unsurdur. Ülkenin siyasal sisteminin önemli olmasından kasıt, kişi içinde bulunduğu siyasal sistemde siyasetle ne derece içli dışlıysa siyasal bilginin o derece yüksek olmasıyla ilgilidir. Öğrenme kuramında görüldüğü üzere kişinin gerçeklerle karşılaşma sıklığı öğrenmesinde etkili olmaktadır. Aynı şekilde bilgi kaynaklarının kamu ve ticari anlayış çerçevesinde sunulması, kişinin siyasal içerikli bilgilerle yüz yüze gelmesini biçimlendireceğinden önemlidir.

Yaş, cinsiyet, eğitim gibi sosyo demografik değişkenlerin siyasal bilgilenmedeki etkisi, kişinin ilgisi, bilgisi, algılaması kavramlarıyla açıklanabilecek bir durumdur. İnsanların belirli yaş

dönemlerinde belirli davranışlar gösterdiği belirtilmekte, değişik yaş dönemlerinde farklı bilgi kaynaklarıyla karşılaşacağından bilgilerinde de farklılaşma olacağı savunulmaktadır. Sözelimi aile, küçük yaşlarda önemli bir bilgi kaynağıyken, yaş arttıkça okul, kitle iletişim araçları ve daha üst yaş gruplarında arkadaş grupları daha önemli olmaktadır. Cinsiyet, bireyin ilgi alanlarının tercihinde önemli olmakta, sözelimi erkeklerin siyasal bilgiye kuramsal olarak kadınlardan daha ilgili oldukları ifade edilmektedir. Nedeni ise biyolojik bir özellik olmayıp, toplumsal yapının getirdiği bir özelliktir. Eğitilmiş kişilerin siyasal olaylara, sorunlara karşı daha ilgili olduğu, bu ilginin de bilgili olmalarında ve sonuç olarak siyasal eylemlerde daha aktif olmalarını sağladıkları savunulmaktadır.

2. Araştırmada Kullanılan Kavramsal ve İşlevsel Tanımlamalar

Siyasal Bilgi: Bu kavram, bu araştırmada bireylerin önemli siyasal kişilikler, olaylar ve sorunlar hakkında sahip olduğu ulusal veya uluslar arası bilgi anlamında kullanılmış; işlevsel olarak ise anılan 3 görgül araştırmada seçilen sorulara verilen yanıtlar karşılaştırılarak kendi içlerinde yüksek, orta, düşük siyasal bilgi olarak sınıflandırılmıştır.

Yurttaşlık Bilgisi: Kişinin yurt içindeki siyasal hak ve görevlerine ilişkin bilgilerle, yurt sorunlarına karşı kendisinde bir sorumluluk bilinci hissetmesi şeklinde kavramsal tanımlanmıştır. İşlevsel olarak ise, yüksek lisans araştırmasındaki 6 sorudan oluşmuştur. Bu sorular daha önce güvenilirliği ve geçerliliği test edilmiş sorulardan seçilmiştir.

3. Yapılan Araştırmalar

3. 1 Yedi Ülkede Yapılan Karşılaştırmalı Araştırma

Bu bölümde, Almanya, İtalya, İspanya, Amerika, İngiltere, Fransa ve Kanada'da yapılan araştırmanın yöntemi, bulguları ve elde edilen bulguların birbirleriyle karşılaştırılması sunulmaktadır.

Yukarıda anılan ülkelerde yapılan araştırma için, Times Mirror Center for the People and the Press'de Andrew Kohut tarafından geliştirilen siyasal bilgi skalası kullanılmıştır. Bu skala, uluslar arası önemli siyasal kişi, kurum ve olaylar hakkındaki sorulardan oluşup, bir ölçüde siyasal bilgi etmek için medya kullanımıyla ilgilidir (Dimock ve Popkin, 1997: 217). 1995'te yapılan araştırmanın soruları şunlardır:

- 1) *Rusya devlet başkanı kimdir? (Boris Yeltsin)*
- 2) *Nükleer silahsızlanma anlaşmasından çekilmekle tehditte bulunan ülkenin ismi nedir? (Kuzey Kore)*
- 3) *Boutros Ghali kimdir? (Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri)*
- 4) *Saraybosna'yı kuşatan ve Bosna'nın çoğunu ele geçiren etnik grubun adı nedir? (Sırp)*
- 5) *Son zamanlarda İsrail ile barış anlaşmasına varan grubun ismi nedir? (Filistin Kurtuluş Örgütü) (Dimock ve Popkin, 1997: 219).*

Araştırma, farklı eğitim düzeyindeki insanlar arasında yapılmıştır. Bağımsız değişkenler olarak eğitim düzeyinden başka ekonomik gelişme düzeyi ve cinsiyet ve gazete ile televizyona maruz kalma düzeyleri de dikkate alınmıştır. Araştırmada eğitim düzeyi arasındaki farklar kolej mezunu, kolej mezunu olmayanlar arasında yapılmıştır. Nedeni ise, her ülkede farklı eğitim

kategorilerinin kullanılması ve her ülkenin farklı derece ve okul ayrımlarına sahip olmasıdır. Sorunun aşılması için kolejiye karşı kolejli olmayan ayrımının kullanılmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir (Dimock ve Popkin, 1997: 217).

3.1.1. Elde Edilen Bulgular ve Kendi İçlerinde Karşılaştırmalar

Beş sorudan doğru yanıtlama ortalaması, Birleşik Devletler'de 1,53'tür. Bu oran İspanya'nın biraz ötesindedir. İspanya'daki ortalama 1.37'dir. Almanlar ise büyük farkla en bilgili insanlardır. İtalyanlar ise Almanlardan sonra gelmektedir. Almanlar, Amerikalılardan 2 soru daha, İtalyanlar ise bir soru daha fazla doğru yanıt vermiştir.

Eğitim seviyeleri açısından bulgular değerlendirildiğinde, en az bilgililerin kolejli ve kolejli olmayan gruplar içinde Amerikalılar olduğu görülmektedir. Koleje gitmeyen İspanyollar bile ortalamada Amerikalılardan üstündürler (1.18 ortalamaya karşı 1.11). Koleje giden İspanyollar ise Amerikalıların 1.99 puanına karşılık 2.5 puanla Amerikalılardan yine öndedirler. Genel ortalama İspanyolların Amerikalılardan geride kalmasının yalnızca tek nedeni, Amerikalıların daha çok koleje gitmelerinden kaynaklanmaktadır. Hiç koleje gitmemiş Alman ve İtalyanlar bile dünya olayları hakkında Amerikalılardan daha bilgilidirler.

Cinsiyet açısından bulgulara bakıldığında, her ülke içinde siyasal bilgilere verilen yanıtlar yönünden farklılıklar olduğu görülmektedir. Almanya'dan başka her ülkede kadınlar erkeklerden bir puan daha az almıştır, ancak Almanya'da ortalama puan erkekler için 3.76 iken, kadınlarda 3.33'dür. Ancak ülkeler arası

farklar o kadar büyüktür ki sözgelimi İtalyan ve Alman kadınları Amerikan erkeklerinden daha çok bilgiye sahiptir ve Fransız kadınları Amerikan erkeklerinden sadece bir kesir puanıyla geride kalmaktadırlar (Dimock ve Popkin, 1997: 218-222).

3.2 New Millenyum Projesi

National Association of Secreteraies of State tarafından Aralık 1999'ta 15-24 yaş arasında Amerika'da yapılan bir çalışmadır. Araştırmanın amacı, gençlerin siyasal sürece katılımındaki azalma sorununu daha iyi anlamak ve buna yönelik çözümler üretmektir.

Araştırma, niceliksel ve nitelik bölümlerden oluşmaktadır. Önce telefonda, daha sonra 6 odak grubu üzerinde survey araştırma yapılmıştır. Telefondaki survey araştırma 15-24 yaş arasında 1005 genç üzerinde yapılmıştır. Odak grupları ise 18-24 yaşa arasında, eğitim düzeyleri ve seçim tarihine göre ayrılan gençlerden oluşmuştur.

3.2.1 Elde Edilen Bulgular ve Kendi İçlerinde Karşılaştırmalar

Bulgulara göre, Amerika'daki genç insanların siyasal katılımındaki oranının her geçen yıl düştüğü görülmektedir. Gençlerin % 56'sı siyasal olmayan etkinliklere katılırlarken, ancak % 16'sı siyasal faaliyetlere katılmaktadırlar. Amerika'daki gençler, demokratik bir toplumda iyi bir yurttaş olma konusunda belirsiz ve sınırlı bir anlayışa sahiptirler. Gençlerin % 78'i iyi Amerikan yurttaş olmak konusunda soyut ifadeler kullanırlarken, % 65'i "iyi Amerikalı olmak ülkenin iyiliğini düşündürmektedir" demişlerdir. Gençler daha

ziyade, iyi Amerikalı olmaktan gönüllülük, başkalarına yardım etmek ve çocukları iyi yetiştirmek şeklinde anlamlar çıkarmışlar. Genç insanlar, seçim sürecine katılma ve politika hakkında bilgi sorunu yaşamaktadır. Pek çok genç, ailelerinden politik sürece dair yeterli enformasyon geldiğine inanmamaktadır. Gençlerin % 55'i, okulların oy vermeye dair gençlere yeterli enformasyon verdiğine inanmamaktadır.

Bilgi düzeyleri, eğitim düzeylerine göre değişmektedir. Kolej mezunu olanların bilgi seviyesi, mezun olmayanlara göre daha fazladır. Amerikan gençliği, adaylar, partiler ve sorunlar hakkında yeterli enformasyona sahip değildir. Seçmenlerin % 25'i oy vermemelerinin nedeni olarak "bilgisiz oy kullanmak, seçim günü evde oturmaktan daha kötüdür" şeklinde yanıt vermişlerdir. Gençlerde ayrıca, iki büyük politik parti arasındaki farkları anlamada oldukça fazla bilgi noksanlığı bulunmaktadır (New Millenium Project, 1999: 1-8).

Gençlerin hükümet ve hükümet görevlileri hakkındaki genel bilgisini ölçmek için, survey cevaplayıcılarından hükümet liderleri ve onların sürdürdüğü görevler hakkında üç temel soru sorulmuştur. Bu sorular şunlardır:

Birleşik Devletlerin Başkan yardımcısının ismi nedir?

Bulduğunuz yerdeki vali ismi nedir?

Temsilciler meclisindeki milletvekilliği süresi ne kadardır?

Birleşik Devletlerin başkan yardımcısı kimdir sorusuna, gençlerin % 79'u doğru yanıt vermiştir. İkinci soruya % 67 oranıyla doğru yanıt verebilmektedirler. Cevaplayıcıların % 32'si ise ikinci sorudan ya emin değildir veya bir isim söyleyememektedirler.

Temsilciler Meclisi'ndeki milletvekilliği süresini bilenlerin oranı % 37 oranıyla en düşüktür. % 63'ü ya doğru yanıt verememiş veya yanıtta emin değildir.

Politik bilgi soruları, hangi alt grupların üç sorunun tümüne doğru yanıt verdiğiine dair incelendiğinde şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Öncelikle yanıtlayanların % 25'i 3 sorunun tümüne doğru yanıt vermişlerdir. Bunlar genellikle 21-24 yaş arasında toplanmaktadır. Seçimlerde oy kullananların doğru yanıtlama oranları (3 sorunun tümüne) % 36'dır. Ancak seçimlere kaydolup oy kullananlar % 22 oranıyla, hem seçimlere katılmayıp hem de oy kullanmayanlar % 26 oranıyla tüm sorulara yanıt vermişlerdir. Seçimlere kaydolmamış ve oy kullanmamış olanların % 15'i ise hiçbir soruya doğru yanıt verememiştir (New Millenium Project, 1999: 30-31).

3.3. Televizyonun Çocukların Siyasal Toplumsallaşmalarında Yeriyle İlgili Ankara'da Yapılan Çalışma

Bu araştırma, okul, aile, arkadaş grupları içerisinde televizyonun siyasal toplumsallaşmadaki yerini bulmayı amaçlayan bir yüksek lisans tez çalışmasıdır. İnceleme, 12-15 yaş arasındaki öğrenciler üzerinde yapılmıştır.

Siyasal toplumsallaşma, toplumsal siyasal çevre ile birey arasında yaşam boyu süren dolaylı ve doğrudan etkileşim sonucunda, bireyin siyasal sistemle ilgili görüş, davranış ve değerlerinin gelişmesi olarak tanımlanabilir (Alkan ve Ergil, 1980: 17). Bireyin siyasallaşması tıpkı toplumsallaşma gibi bir süreçtir ve süreç aileden başlayıp yaş ilerledikçe diğer toplumsallaşma etmenlerinin devreye girmesiyle devam etmektedir (Tokgöz, 1978: 417).

Araştırma kapsamında 30 adet sorudan oluşan bir anket Ankara Valliliğinden alınan izinle 4 ilköğretim okulunda* 430 öğrenci üzerinde Nisan 2000 tarihinde uygulanmıştır. Araştırma kapsamına alınan 12, 13 ve 14 yaşlarındaki öğrenci nüfusu Ankara ili sınırları içerisinde 208.948 kişidir.¹ Ankara ili ilköğretim okullarında öğrenim gören çocuklar araştırma nüfusunu oluştururken örneklem kesiri olarak % 2 ($f = n/N = 418/208.948$) esas alınmıştır. Buna bağlı olarak araştırmanın örneklemini 418 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında örneklem çerçevesine kaynak oluşturan bu rakamdan hareketle 430 örneğe ulaşılmıştır. Basit rastlantılı örneklem yoluyla ulaşılan öğrencilere, hazırlanan anketler uygulanmıştır.* Anketlerde 18 açık uçlu, 8 isimsel ve 6 kademeli yanıtı uygun soru sorulmuştur. Kademeli yanıtı uygun sorular için 5'li Likert ölçeği kullanılmıştır. Varsayımların sınanması kapsamında açık uçlu soruların gruplandırılması yoluna gidilmiştir. Anket çalışması, okul yönetimince sağlanan bir öğretmen gözetiminde basit rastlantısal örneklem yoluyla belirlenen sınıflarda uygulanmıştır.

3.3.1 Araştırmada Elde Edilen Bulgular

Siyasal toplumsallaşmayı ölçmeye yönelik sorular, siyasal bilgi ve yurttaşlık bilgisi başlığı altında sorular ayrılmıştır. Çünkü siyasal toplumsallaşmanın içeriğini bunlar oluşturmaktadır. Ancak, yurttaşlık

* Abidinpaşa İlköğretim Okulu, 29 Ekim İlköğretim Okulu, Ergenekon İlköğretim Okulu, Özel Arı Koleji İlköğretim Kısmı.

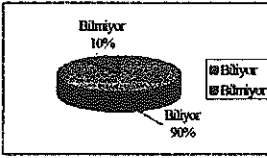
¹ Genel Nüfus Sayımı: İli-06 Ankara, (Ankara:T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, 1993), 56.

* Anketlerin uygulandığı ilköğretim okullarındaki öğrencilerin ailelerinin gelir ve eğitim düzeyleri dikkate alınarak örneklemede farklılaşma yoluna gidilmiştir.

bilgisi ile siyasi bilgiyi ölçmeye yönelik sorular arasında niteliksel bir ayırım yoktur. Ayırım, yurttaşlık bilgisi sorularının vatandaşlık bilgisi kitaplarından çıkarılması, siyasi bilgiye yönelik soruların ise medyadan yansıyan konulardan seçilmesi noktasındadır.

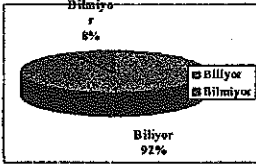
Sorular ve yanıtların dağılımları aşağıdaki şekillerde görülmektedir.

Şekil 1- Türkiye'nin Cumhurbaşkanı Kimdir?

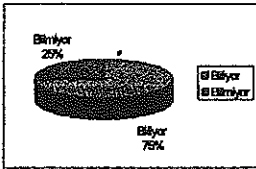
"Türkiye'nin cumhurbaşkanı kimdir?" şeklinde soru açık uçludur. Soruya deneklerin 397'si doğru yanıt vermiş; 33'ü yanlış yanıt vermişlerdir.

Şekil 2- Türkiye'nin Başbakanı Kimdir?

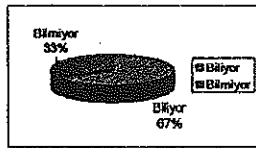
"Türkiye'nin Başbakanı kimdir?" şeklindeki soruya çocukların 361'i soruyu doğru yanıtlarken, 39'u yanlış yanıtlamışlardır.

Şekil 3- Türkiye Büyük Millet Meclisi Nerededir?

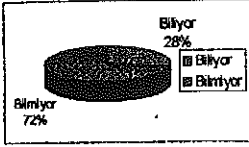
Çocukların 322'si "Türkiye Büyük Millet Meclisi nerededir?" şeklindeki soruyu doğru yanıtlarken, 108'i yanlış yanıtlamaktadır.

Şekil 4- Türkiye'nin Başbakanı Hangi Siyasi Partinin Milletvekilidir?

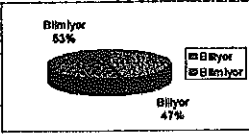
"Türkiye'nin Başbakanı hangi siyasi partinin milletvekilidir?" sorusuna çocukların 290'ı doğru verirken, 140'ı yanlış yanıt vermektedir.

Şekil 5- Şu anda hükümeti oluşturan siyasi partiler hangileridir?

“Şu anda hükümeti oluşturan siyasi partiler hangileridir?” sorusuna çocukların 119’u bilmekte, 311’i bilmemektedir.

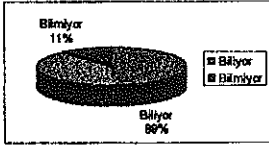
Şekil 6- Aşağıdakilerden Hangisi Milletvekili Değildir?

Bu soru kapalı uçludur. Çocukların 200’ü soruya doğru yanıt verirken, 230’u yanlış yanıt vermiştir.

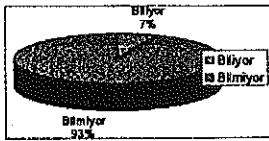
Yurttaşlık bilgisi soruları ve yanıtların dağılımı aşağıdaki şekillerde görülmektedir.

Şekil 7- Türkiye’de oy kullanma yaşı kaçtır?

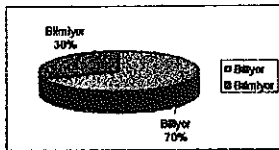
Çocukların 348’ü Türkiye’de oy kullanma yaşını bilirken, 46’si bilmemektedir.

Şekil 8- Türkiye’de milletvekili olma yaşı kaçtır?

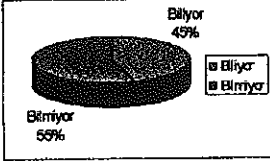
Çocukların 28’si bu soruyu doğru yanıtlarken, 402’si yanlış yanıtlamaktadır.

Şekil 9- Türkiye’de askerlik görevi kaç yaşında başlar?

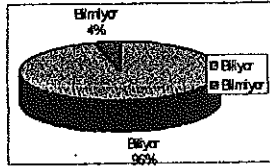
Çocukların 299’u soruyu doğru yanıtlarken, 131’i yanlış yanıtlamaktadır.

Şekil 10- Türkiye’de Cumhurbaşkanını Kim Seçer?

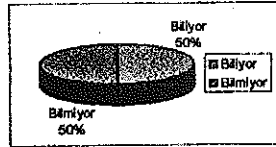
Çocukların 195’i soruyu doğru yanıtlamakta; 235’i ise yanlış yanıtlamaktadır.

Şekil 11- İmralı Adası’nda Yargılanmış Terörist Kimdir?

Çocukların 412’si soruyu doğru yanıtlarken, 18’i yanlış yanıtlamaktadır.

Şekil 12- Hayat pahalılığı denilince aklınıza ne gelir?

Bu soru kapalı uçludur. Soruya doğru yanıt veren çocuk sayısıyla yanlış yanıt veren çocuk sayısı eşittir: 215.

3.3. Araştırmada Elde Edilen Bulguların Kendi İçinde Karşılaştırılması

Yurttaşlık bilgilerini ölçen sorulara yaş değişkeni açısından çocukların verdiği yanıtlar Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1- Yurttaşlık Bilgisi Yanıtlarının Çocukların Yaşlarına Göre Dağılımı

YANITLAR	12 Yaş Grubu		13 Yaş Grubu		14 Yaş Grubu	
	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Soru 1 Doğru Yanıt	129	87,2	123	87,2	192	93,6
Soru 1 Yanlış Yanıt	19	12,8	18	12,8	9	6,4
Soru 2 Doğru Yanıt	3	2	7	5	18	12,8
Soru 2 Yanlış Yanıt	145	98	134	95	123	87,2
Soru 3 Doğru Yanıt	98	66,2	93	66,0	108	76,6
Soru 3 Yanlış Yanıt	50	33,8	48	34	33	23,4
Soru 4 Doğru Yanıt	69	46,6	53	37,6	73	51,8
Soru 4 Yanlış Yanıt	79	53,4	88	62,4	68	48,2
Soru 5 Doğru Yanıt	139	93,9	137	97,2	136	96,5
Soru 5 Yanlış Yanıt	9	6,1	4	2,8	5	3,5
Soru 6 Doğru Yanıt	56	37,8	73	51,8	86	61
Soru 6 Yanlış Yanıt	92	62,2	68	48,2	55	39

Tablo 2- Siyasal Bilgi Yanıtlarının Yaşa Göre Dağılımı

YANITLAR	12 YAŞ GRUBU		13 YAŞ GRUBU		14 YAŞ GRUBU	
	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %	Sayı	Yüzde %
Soru 1 Doğru Yanıt	134	90,5	128	90,8	135	95,7
Soru 1 Yanlış Yanıt	14	9,5	13	9,2	6	4,3
Soru 2 Doğru Yanıt	120	81,1	116	82,3	125	88,7
Soru 2 Yanlış Yanıt	28	18,9	25	17,7	16	11,3
Soru 3 Doğru Yanıt	111	75	100	70,9	111	
Soru 3 Yanlış Yanıt	37	25	41	29,1	30	21,3
Soru 4 Doğru Yanıt	90	60,8	92	65,2	108	76,6
Soru 4 Yanlış Yanıt	58	39,2	49	34,8	33	23,4
Soru 5 Doğru Yanıt	25	16,9	35	24,8	59	41,8
Soru 5 Yanlış Yanıt	123	83,1	106	75,2	82	58,2
Soru 6 Doğru Yanıt	55	37,2	69	48,9		53,9
Soru 6 Yanlış Yanıt	93	62,8	72	51,1	65	28,3

Çocukların ailelerinin gelir düzeylerine göre karşılaştırma yapıldığında ise eğitim düzeyi düşük ailelerde televizyonun çocuk üzerinde aileye göre daha etkili olduğu; buna karşılık eğitim düzeyi

yüksek ailelerde ailenin çocuk üzerinde televizyona göre daha etkili olduğu görülmektedir.

4. Bulguların Karşılaştırılması

7 ülkede yapılan araştırma bulgularına göre, 5 sorudan ortalama doğru yanıtlama yüzdesi ABD’de 1,53’tür. Diğer ülkelerde sonuçlar ise ortalama 2,5 puanı geçmemektedir. Oysa, tarafımdan yapılan araştırmada her bir soru ayrı ayrı değerlendirilmiş, çocukların yüksek oranda siyasal bilgiye sahip oldukları gözlenmiştir. Sözgelimi, yurttaşlık bilgisine dair, Türkiye’de oy kullanma yaşı kaçtır? sorusuna genel olarak çocukların % 85’i doğru yanıt vermişlerdir. Tüm oranlar göz önünde tutulduğunda, çocukların toplam % 70’in üzerinde olan bölümü, yurttaşlık bilgisi sorularına doğru yanıt vermişlerdir. Böylece en yüksek doğru yanıtlama yüzdesine sahip Almanya’daki insanlarla hemen hemen aynı oranda soruları doğru yanıtlamışlardır.

Amerika’daki araştırma, 15-24 yaş arasını kapsamasına rağmen, bu kategorideki genç insanların siyasal bilgisi bazı sorularda Türkiye’de 12-15 yaş arasındaki çocuklardan çok daha azdır. Birleşik Devletlerin başkan yardımcısını bilen gençlerin oranı % 79’dur. Oysa, Ankara’daki araştırmada çocukların % 92’si başbakanı, % 90’ı cumhurbaşkanı’nı bilmektedirler. Üstelik Türkiye’de pek çok siyasal parti olmasına rağmen çocukların % 67’si başbakanın hangi siyasal partide olduğunu doğru yanıtlamaktadırlar. ABD’de gençlere bulunduğunuz vali ismi nedir? sorusu yöneldiğinde doğru yanıt yüzdesinin % 67 olduğu çıkmıştır. Türkiye’de yapılan araştırmada buna denk bir soru olmamasına

rağmen benzerlik içeren soru “aşağıdakilerden hangisi milletvekili değildir?” şeklindeki kapalı uçlu sorudur. Sorunun yanıtı ise büyükşehir belediye başkanıdır. Ancak, 12-15 yaş arasındaki bir çocuğun milletvekili-büyükşehir belediye başkanlığı kavramları arasında ayırım yapacak seviyede olmadığı düşünülebilir. Nitekim elde edilen yanıtların doğru yüzdesi, % 47’dir. Temsilciler Meclisi’nde milletvekili olma süresini bilen gençlerin oranı ABD’de % 37’dir. Ankara’daki çocuklar ise % 75’i TBMM’nin yeriyile ilgili soruya doğru yanıt vermiştir. Ancak, milletvekili seçilme yaşını çocukların ancak % 8’lik bir kısmı bilmektedirler.

Sonuç

Üç araştırmada elde edilen bulgular karşılaştırdığında ABD’de yaşayanların siyasal bilgi yönünden en bilgisiz kesimi oluşturduğu gözlenmektedir. Avrupa yakasına doğru gittikçe, siyasal bilgide artma gözlenmektedir. Almanya ve Türkiye’de siyasal bilgi üst düzeydedir. Burada sorulması gereken, siyasal algıdaki farklılıkların nereden kaynaklandığıdır?

Genel bir yanıt olarak şöyle denebilir: Ülkelerin içinde buldukları koşullara göre siyasal bilginin farklılaşmasına yönelik çok sayıda etken vardır. Ülke içinde siyasal algıdaki farklılaşma, insanların içinde buldukları sosyo-demografik değişkenlerle açıklanabilir. Sözgelimi Türkiye’de çocuklar üzerinde yapılan araştırmada 12 ve 14 yaş arasında T-test yapıldığında, 14 yaş grubu çocukların 12 yaş grubundakilerden daha çok soruyu yanıtladıkları ortaya çıkmıştır. Yine eğitim seviyesi açısından da aynı şeyler söylenebilir. Eğitim seviyesi arttıkça siyasal algıda artma olmaktadır. 7 ülkede ve ABD’nin kendi içindeki siyasal algıyı

ölçmeye yönelik 2 araştırmadan elde edilen bulgular, kolej mezunlarının kolejli olmayanlara göre siyasal bilgi açısından çok daha bilgili olduklarını göstermiştir.

Ülkeler arasındaki siyasal bilgi farklılıklarında daha farklı etkenlerin rol oynadığı düşünülmektedir. Öncelikle, araştırmanın kuramsal çerçevesinde de belirtildiği üzere, öğrenme, bireyin gerçeklerle farklı defalar ve farklı ortamlarda karşılaşması durumunda kolay olmaktadır. Dolayısıyla bir bireyin hayatı siyasetle kuşatılmışsa o bireyin siyasal bilgiyi öğrenmesi kolay olmaktadır. Siyaset, Türkiye gibi ülkelerde günlük hayatın pek çok alanını ilgilendirdiği için, evde, okulda ve çevrede ailesi, arkadaş çevresi, komşuları ve kitle iletişim araçlarıyla yoğun siyaset kokan bilgilerle karşılaşan bireyin öğrenmesi bu anlamda daha kolay olmaktadır. Hayatında siyasetle ilgili sorunları olmayan bireylerin siyasi bilgileri öğrenmesine de gerek yoktur. Bir başka önemli nokta, kitle iletişim araçlarının bireylere ne verdiği noktasında odaklanabilir. Şöyle ki, 7 ülkede yapılan araştırmada, her cevap verene, önceki gün gazete okumaya veya televizyonda haberleri izlemeye kaç dakika ayırdıkları sorulmuştur. Amerika'daki insanlar gazete okumaya ve televizyonda haber seyretmeye diğer ülkelerden daha çok zaman ayırmışlardır. Ortalama Amerikalı günde, TV haberleri ve gazeteler karşısında 52 dakika harcamakta, onu 50.9 dakikayla Kanadalı, 49.3 dakikayla İngiltereli izlemektedir. Amerikalılar televizyon haberlerine günde 34.5 dakika ayırırlarken, diğer uçta yer alan Almanlar 18 dakika ayırmaktadırlar. Amerikalıların % 60'ı, Almanların % 15'i televizyon haberleri başında zaman geçirmektedir. Almanlar, zamanının çoğunu gazete okuyarak

geçirmektedirler. Ortalama 22.6 dakika gazete okuyan Almanlara karşılık Amerikalılar 11.7 dakika gazete okumaktadırlar. Ancak, Birleşik Devletlerin ortalaması, İtalya ve Fransa'dan 5 dakika fazla, İngiltere'den sadece 2 dakika azdır (Dimock ve Popkin, 1997: 221). Dolayısıyla Amerikalıların bilgisizliği sadece gazete okuma süresi veya televizyonda haberleri izleme süresiyle ilgili bir şey değildir. Bir olasılık farklı medya türlerinin kullanımıyla ilgili olabilir. Örneğin, "nitelik", stil ve formattaki pek çok farklılıklara rağmen, televizyon, gazetelere göre enformasyon aktarmada daha az etkili olabilir (Dimock ve Popkin, 1997: 221). Nitekim, 1980, 1983 ve 1985 yıllarında yapılan uzun dönemli bir araştırma sonucuna göre insanların büyük çoğunluğu dünya olayları ve siyasal sorunlar hakkında ana enformasyon kaynağı olarak kitle iletişim araçlarını göstermelerine rağmen, düzenli gazete okuyucularının gazeteye verdikleri önemi artarak devam ettirdikleri görülmüştür (Negrine, 1989: 1-3). Parlamenter sistemle yönetilen ülkelerdeki insanların siyasal bilgilerinin yüksekliğindeki diğer bir unsurun, Amerikan yönetiminin federatif yapısı ve güçler ayrımı ilkesinin, bireye karışık bir dünya sunması, bireyin bu karışık dünyada gerçekleri depolama ve organize etmede daha az yetenekli olması olarak vurgulanmaktadır. Amerikan metinlerinin, diğer ülkelere göre tarihin kültürel ve sosyal boyutları üzerindeki vurgulara daha fazla önem verdiği; ancak aynı vurguyu kurumlar ve olaylar hakkında pek göstermediği belirtilmektedir. Öte yandan Amerika'daki ticari yayıncılığın, bilişsel içerikli yayınların dahi reklamlar ve ilanlarla sürekli kesilmesi nedeniyle insanların enformasyonu emmelerine engel olacağı savunulmaktadır (Rahn ve diğerleri, 1994: 193-199).

Amerikan televizyonunun politika ve politikacıların önemsiz yanlarıyla uğraştıkları ve insanların bu nedenle politik haberlerden uzaklaştığı ifade edilmektedir (Ansolabehere ve Lyengar, 1995).

Sonuç olarak siyasal bilginin ülkeler arasındaki değişkenliğinde yukarıda belirtilenlerin hepsinin değişik oranlarda etkisi olmaktadır. Ancak asıl etken çeşitli araştırmacıların belirttiği ve bulguların da gösterdiği üzere, siyasal öğrenmenin toplumsallaştırma etmenlerinin etkisinin kümülatif olduğu ve gerçeğin, bireyin sosyal yaşamıyla iç içe girmesi durumunda daha kolay olacaktır. Bu noktada medyanın ticari veya kamu yayıncılığı biçiminde örgütlenmesi önem kazanmakta ve medya okul, aile, arkadaş grupları gibi siyasal toplumsallaştırma etmenleri arasında siyasal bilgilenmede etkili bir aktör olabilmektedir.

Kaynaklar

- ALKAN, Türker (1989). **Siyasal Bilinç ve Toplumsal Değişim**, Ankara, Gündoğan Yayınları, 32.
- ALKAN, Türker ve Doğu ERGİL (1980). **Siyaset Psikolojisi**, Turhan Kitabevi, Ankara, 17.
- ANSOLABEHHERE, S. ve S. Lyengar (1995). **Going negative: How attack and shrink and polarize the electorate**, New York: Free Press.
- DIMOCK, Michael A. ve Samuel L. Popkin (1997). "Political Knowledge in Comparative Perspective", **Do the Media Govern?**, London: New Delhi, 1997, 217-223.

- KİŞLALİ, Ahmet Taner (1991). **Siyaset Bilimi**, İmge Yayınevi, Ankara, 142.
- NATIONAL ASSOCIATION OF SECRETARIES OF STATE (1999). **New Millenium Project-I**, <http://www.nass.org/nass99/youthvtr1.pdf>.
- NEGRINE, Ralph (1989). **Politics and the Mass Media in Britain**, Ne York: 1989, 1-3.
- OZTURK, Serdar (2000). **Çocukların Siyasal Toplumsallaşmalarında Televizyonun Yeri**, Ankara, 2000, yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- POTTER, W. James (1998). **Media Literacy, America**: Sage Publications, 264-265.
- PUTNAM, Robert (1994). **Bowling alone: Democracy in America at the end of the twentieth century**. Paper presented at the Nobel Symposium "Democracy's Victory and Crisis", August 27-30, Uppsala, Sweden.
- TOKGÖZ, Oya (1978). **Siyasal Haberleşme ve Kadın**, A.Ü. Siyasal Bil. Fak. Yayınları, 429.
- W. M. RAHN, J. Aldrich and E. Borgida (1994). "individual and contextual variations in political candidate appraisal, **Amerikan Political Science Review** 88, 193-199.